

Список використаної літератури

1. Березнюк В.В. Викладання оториноларингології в сучасних умовах/ В.В.Березнюк, О.В.Ковтуненко, А.А. Зайцев, О.А. Чорнокур // ЖУНГХ. – 2016. – № 1. – С.89-91.
2. Березнюк В.В. Практическое применение методов проблемно-развивающего обучения студентов на цикле отоларингологии/ В.В.Березнюк, Н.В. Лакиза // ЖУНГХ. – 2016. – № 2. – С.65-70.
3. Ковальчук Л.Я. Прогнозування запитів майбутнього – важлива складова у плануванні навчального процесу /Л.Я. Ковальчук // Матеріали 10 ювіл. конф. з міжнар. участю, 18-19 квітня 2013 року. –Тернопіль, 2013. – Ч. 1. – С. 24-25.
4. Кульбашна Я.А. Формування професійно-значущих якостей у майбутніх стоматологів – невід’ємна складова професійної компетентності/А.Я. Кульбашна // Вища освіта України. – 2013. – № 2. – Дод. 1. – С. 111-119.
5. Олексенко В. Ефективні шляхи вдосконалення змісту і форм підготовки спеціалістів ВНЗ /В.Олексенко // Вища освіта України. – 2004. – № 2. – С.66-70.
6. Пίδαев А.В. Болонский процесс в Европе / А.В. Пίδαев, В.Г. Передерий. – Одесса: Одесский гос. мед. ун-т, 2004. – 192 с.
7. Подовжний О.Г. Телекомунікаційні системи як один з факторів підвищення якості підготовки лікарів-отоларингологів/ О.Г. Подовжний // ЖУНГХ. – 2015. – № 2. – С. 95-98.

ЗАСТОСУВАННЯ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я

Бєлікова І.В., Костріков А.В., Кустарьова Л.П., Хорош М.В.

Українська медична стоматологічна академія

Стаття присвячена вивченню світових трендів щодо використання статистичної й наукової інформації в охороні здоров'я, а також формуванню необхідних компетенцій у фахівців галузі.

Ключові слова: медична статистика, наукові дослідження, підготовка фахівців.

The article devotes to the study of global trends in the use of statistical and scientific information in health care, as well as the formation of the necessary competencies of industry professionals.

Key words: medical statistics, scientific research, specialists training.

Наукові дослідження в галузі охорони здоров'я значно просунулися вперед із моменту проведення історично значущої Алма-Атинської конференції в 1978 р., на якій пролунав заклик до того, щоб первинна медико-санітарна допомога відображала і ґрунтувалася на практичних науково-обґрунтованих методах і технологіях [7].

На науковому семінарі, проведеному ВООЗ (Тайланд, 2001), була розроблена концептуальна основа системного підходу до проведення наукових досліджень у галузі охорони здоров'я на національному рівні. У ній визначалися основоположні цінності й першочергові цілі, а також основні функції, які необхідні для досягнення цілей: стратегічне управління; фінансування; створення й підтримка ресурсів; проведення й використання наукових досліджень (виробляти науково обґрунтовані результати наукових досліджень; забезпечувати практичну реалізацію і розповсюдження результатів досліджень із метою здійснення впливу на політику і практику охорони здоров'я, а також громадську думку; заохочувати використання наукових досліджень для розробки ліків, вакцин, приладів та інших засобів зміцнення здоров'я) [7].

У доповіді ВООЗ про стан охорони здоров'я у світі «Наукові дослідження з метою досягнення загального охоплення населення медичними послугами» (2013) містився заклик до держав-членів зберігати прихильність і продовжувати докладати зусилля для зміцнення національних систем наукових досліджень у галузі охорони здоров'я [3].

У 2016 році 53 держави-члени Європейського регіону ВООЗ прийняли резолюцію «План дій на підтримку використання фактичних даних, інформації та наукових досліджень при виробленні політики в Європейському регіоні ВООЗ» [6].

За певний час відбулися зміни в підході до використання поняття «медичні дослідження» до поняття «дослідження з метою охорони здоров'я». Дослідження з метою охорони здоров'я проводяться з метою зміцнення здоров'я й забезпечення рівності в питаннях охорони здоров'я. Для цього необхідні узагальнюючі наукові дослідження, що зачіпають численні сектори й галузі знань.

Наукові дослідження в галузі охорони здоров'я можуть належати до біомедичних і епідеміологічних систем, а також до систем охорони здоров'я й науково-дослідницької діяльності в галузі політики охорони здоров'я в рамках систем охорони здоров'я, але можуть також включати економічні, інженерні й технологічні дослідження, спрямовані на підвищення безпеки і зміцнення фінансових схем послуг охорони здоров'я. Отже, система наукових досліджень у галузі охорони здоров'я ґрунтується на загальній системі наукового пізнання й особливостях системи охорони здоров'я. Система наукових досліджень у галузі охорони здоров'я – це «Люди або установи, метою діяльності яких є отримання високоякісних знань, які можуть використовуватися для зміцнення, відновлення і / або підтримки здоров'я населення» [7].

Застосування наукових даних у галузі охорони здоров'я при прийнятті рішень, а також у ролі доказової бази має базуватися на якісній інформації. Згідно з Європейською ініціативою в галузі інформації в охороні здоров'я запропоновано рамкову основу для здійснення діяльності у сфері інформації, що ґрунтується на таких позиціях:

1. Збір і аналіз інформації, яка поглиблює розуміння здоров'я і благополуччя, з акцентом на показники;
2. Підвищення доступності й ширше розповсюдження інформації охорони здоров'я;
3. Нарощування потенціалу;
4. Зміцнення мереж інформації охорони здоров'я;

5. Підтримка розробки стратегій у сфері інформації охорони здоров'я;

6. Комунікація й інформаційно-роз'яснювальна діяльність.

Система наукових досліджень охорони здоров'я перебуває в безпосередньому контакті з системою освіти, системою охорони здоров'я й безпосередньо науковою системою і методологією. Також слід зазначити, що ефективна «співпраця» цих систем можлива при сприятливих політичних, соціально-економічних, культурних факторах, а також сприятливих історичних і географічних факторах за впливу міжнародного дослідницького співтовариства.

Особливого значення набувають знання методів медичної статистики, як описової, так і аналітичної, яка дозволяє організаторам охорони здоров'я і практикуючим лікарям застосовувати науковий підхід до вирішення організаційних і медичних питань, правильно оцінювати отриману інформацію, аналізувати її й приймати адекватні рішення. Діяльність будь-якого медичного закладу, системи охорони здоров'я або системи громадського здоров'я має супроводжуватися певним аналізом даних. За його допомогою викриваються конкретні проблеми, визначаються пріоритети, ставляться необхідні завдання для більш повного й раціонального використання кадрових, фінансових і матеріально-технічних ресурсів. Неправильний вибір методів обробки даних призводить до отримання викривлених висновків щодо наявної проблеми та як наслідок – до неправильного рішення.

Процес зміцнення громадського здоров'я вимагає застосування системного підходу, урахування збалансованості та взаємозв'язків між здоров'ям та іншими детермінантами (соціально-економічними, політичними, інституційними). Усвідомлення фахівцями необхідності адекватного зіставлення даних приводить до збільшення потреб у якісній валідній інформації.

Всесвітня організація охорони здоров'я задля кращого застосування даних, які отримують фахівці різних спеціальностей, рекомендує:

- створити національні механізми стратегічного керівництва для інтеграції й управління інформацією охорони здоров'я й електронною охороною здоров'я;
- розробляти, а за наявності – сприяти подальшому застосуванню національних стратегій у сфері інформації охорони здоров'я й електронної охорони здоров'я;
- створювати можливості для відкритого доступу, аналізу й подання інформації охорони здоров'я для прийняття рішень на всіх рівнях системи охорони здоров'я, для використання особами, що формують політику, науковцями, партнерами, громадянським суспільством і громадськістю.

На тлі посиленої уваги до ефективності застосування й обміну інформацією зростає відповідальність за підготовку кадрів із компетентностями щодо роботи з інформацією.

Сучасні освітні програми підготовки магістрів за напрямками «Медицина», «Стоматологія» і «Громадське здоров'я» передбачають формування таких компетенцій фахівця [4]:

- Обробка медичної інформації, що передбачає знання стандартних процедур, включаючи сучасні комп'ютерні інформаційні технології, щодо обробки медичної інформації. Випускник має вміти визначати джерело знаходження потрібної інформації; уміти проводити статистичну обробку матеріалу й аналізувати отриману інформацію. На основі отриманої інформації та статистичних коефіцієнтів має сформулювати висновки.
- Оцінка впливу соціально-економічних і біологічних детермінант на стан здоров'я, що передбачає знання соціально-економічних і біологічних детермінант, які впливають на здоров'я населення; уміти оцінювати зв'язок і вплив соціально-економічних і біологічних чинників на здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції здоров'я; здатність формулювати висновки щодо впливу соціально-економічних і біологічних чинників на здоров'я населення.
- Проведення епідеміологічних і медико-статистичних досліджень здоров'я населення, що передбачає знання методів епідеміологічних (описових, аналітичних) і медико-статистичних досліджень; знання вимог до діагностичних тестів, що можуть бути застосовані для скринінгових досліджень; знання показників ризику і методик їх розрахунку.

Отже, вимоги світової спільноти до підготовки фахівців галузі охорони здоров'я (громадського здоров'я) знаходять своє відображення в освітніх програмах підготовки магістрів медицини, які успішно реалізуються в різних закладах вищої медичної освіти і на додипломному, і на післядипломному рівнях.

Список використаної літератури

1. Алма-Атинская декларация, 1978 г. Копенгаген: Европейское региональное бюро ВОЗ; 1978 г. Электронный ресурс - Режим доступа: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/113875/E93944R.pdf
2. Доклад о состоянии здравоохранения в мире 2013 г.: научные исследования в целях достижения всеобщего охвата населения медицинскими услугами. Женева: Всемирная организация здравоохранения; 2013 г. (<http://www.who.int/whr/2013/report/ru/>, по состоянию на 17 марта 2018 г.).
3. Доклад о первом многострановом совещании по вопросам научных исследований в области здравоохранения 15-17 ноября 2017 г., София, Болгария. Электронный ресурс - Режим доступа: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0006/370653/who-nhrs-meeting-report-rus.pdf
4. Белікова І.В. До питань підготовки медичних кадрів у період розвитку системи громадського здоров'я в Україні/ Белікова І.В., Голованова І.А., Костріков А.В., Кустарьова Л.П.// Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю. Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика. – Полтава, 2020. – С. 15-16.
5. План действий в поддержку использования фактических данных, информации и научных исследований при выработке политики в Европейском регионе ВОЗ. Копенгаген: Европейское региональное бюро ВОЗ; 2016 г. (Европейский региональный комитет, Шестидесят шестая сессия; EUR/ RC66/12, EUR/RC66/Conf.Doc./8/. Электронный ресурс - Режим доступа: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0009/315819/66cd08r_Rev.1_EIP_160596.pdf)
6. National health research systems: report of an international workshop. Geneva: World Health Organization; 2001. Электронный ресурс - Режим доступа: http://www.who.int/rpc/summit/documents/en/national_health_research_systems.pdf